

Baba Basra Sources 55

קובץ הערות סימן סז סעיף ד - ח

ד) בהא דאיבעיא להו בגמ' [פ"ח ע"א] אם עד אחד נאמן במקום חזקה, לכאורה הספק הוא כחו של מי מרובה, של עד אחד או של חזקה, וקשה דהא חזקה מהניא גם בדיני נפשות, ועד אחד אינו נאמן לזה, וא"כ ודאי חזקה עדיפא. וי"ל דאע"ג שמעמידין כל דבר בחזקתו משום דאין ספק מוציא מידי ודאי, מ"מ אין זה בירור על הספק, ואינו דומה לרובא דליתא קמן דהוא בירור, כדמוכח מהא דמשתבע רב נחמן [קכ"א ע"ב] האלקים אכלו כוורי לחסא, אבל על סמך החזקה ודאי אסור לישבע, כגון אשה שזרק לה בעלה גט ספק קרוב לו ספק קרוב לה, דמוקמינן לה בחזקת א"א וחייבת מיתה אם זינתה, מ"מ אסור לישבע שהגט נפל קרוב לו, ולא נאמר כיון דסומכין על החזקה לענין דיני נפשות, ה"נ תועיל לענין איסור שבועה, דזה אינו, דמה שממיתין אותה אין הטעם משום שברור לנו שהגט נפל קרוב לו, אלא דגזה"כ היא, דאע"ג דהמעשה מוטלת בספק, מ"מ אין ספק מוציא מידי ודאי, ואשה זו ודאי אסורה היתה, ומספק אתה בא להתירה, אל תתירנה מספק, אבל לישבע שכן היה מעשה, א"א מספק. וכ"ז בחזקה, אבל בעד אחד במקום שסומכין עליו, הוא נאמן שכך היה המעשה כמו שאומר, וכיון שהוא מברר את הספק, ממילא אין מקום כלל לחזקה, דלא שייכא אלא במקום שהדבר ספק:

ובזה אפשר ליישב קושית תוס' בפ"ק דחולין [י"א ע"א], מנא הא מילתא דאזלינן בתר רובא, והקשו בתוס' [ד"ה מנא] דכיון דידיעין דאזלינן בתר חזקה א"כ כ"ש בתר רובא, דהא רובא וחזקה רובא עדיף. וי"ל דהא דרובא עדיף מחזקה, אין הטעם דכח הרוב גדול מכח חזקה, אלא דכמו דעד אחד נאמן במקום חזקה, אף דחזקה אלימא מעד אחד, דהא מהניא גם בדיני נפשות, מ"מ עד אחד נאמן, משום דעד אחד במקום שהוא נאמן מברר את הספק, וכיון שנסתלק הספק אין מקום לדין חזקה, דאינה מבררת את המעשה, וה"נ י"ל לענין רובא וחזקה, אפשר דכחה של חזקה מרובה יותר מכח רוב, אלא דרוב הוי בירור המעשה וחזקה אינה מבררת את הספק, וע"כ לא מהניא חזקה במקום רובא. ואפשר שזהו ביאור דברי הרשב"א, שכתב שם דהא דקיי"ל רובא וחזקה רובא עדיפא, ה"מ בתר דאיפשטא לן דאזלינן בתר רובא, אבל עד דלא קיי"ל אי אזלינן בתר רובא אי לא, לא מוכחינן ליה מחזקה, דאימר בתר חזקה אזלינן ולא בתר רובא כלל עכ"ל. ודבריו סתומין, אבל אפשר שביאורן כנ"ל:

ה) וזהו ביאור כונת מהרש"א לקמן ע"ב, במ"ש דמהני ניסת לאחד מעדיה ואומרת ברי לי, אפילו במקום חזקת אשת איש, ואף דנגד עדים, ודאי לא מהני טענת ברי, היינו משום דעדים מבררין את הספק, וא"כ מחזיקין אותה בחזקת משקרת כשאומרת ברי לי נגד העדים, אבל בחזקה אין אנו יודעין אם היא משקרת כשאומרת נגד החזקה, אלא דגזה"כ דלמאן דמספקא ליה צריך להעמיד דבר בחזקתו, אבל למי שברור לו המעשה, ליכא אצלו כלל דין חזקה. ואף דגם דין עדים ליכא למי שיודע המעשה, אבל בעדים אנו מחזיקין את הטוען נגדם למשקר, כיון שהמעשה ברור לנו.

זהו דעת מהרש"א, אבל דעת תוס' [שם ד"ה והבא] אינו כן, דאף דחזקה אינה מבררת את המעשה, מ"מ כיון שהדין הוא בתורת ודאי ולא בתורת ספק, לא מהני ברי. וראיה לדעת תוס', מסוטה דאסורה לבעול, אף ששניהן טוענין ברי שלא זינתה לא מהני, משום שהתורה עשתה ספק כוזאי, כמ"ש תוס' סוטה (כ"ה ע"ב [ד"ה ב"ה אומרים]), אף שהוזאי ג"כ אינו בירור על המעשה ואסור לישבע שזינתה, מ"מ כיון דהדין הוא שאסורה בתורת ודאי, לא מהני ברי שלה, וה"נ בחזקה:

ו) ולא ידך צד הבעיא, דעד אחד אינו נאמן נגד חזקה, משום דאפשר שלא האמינה תורה עד אחד אלא במקום ספק, אבל היכא שבלא הגדתו היה הדין בתורת ודאי ולא בתורת ספק, אין עד אחד נאמן.

וביקדושין פרק האומר [ס"ג ע"ב] גבי האומר בני זה בן י"ג שנה נאמן לאיסורין, והקשו בתוס' [שם ס"ד ע"א ד"ה נאמן] דעד אחד אינו נאמן נגד החזקה אלא היכא דבידו, והכא לאו בידו, ותירצו דכיון דסופו ליגדל עשאוהו כדבר שבידו. ודבריהם צריכין ביאור, דמה בכך דסופו ליגדל, מ"מ חזקת קטנות הוי חזקה מעלייתא, כמ"ש תוס' (יבמות ס"ח ע"א [ד"ה רישא]), ועוד מצינו [גיטין כ"ח ע"א] בחזקת חי דהויא חזקה, אף דכל אדם סופו למות.

וכן צריך ביאור דברי מהרי"ק בשורש ע"ב, שכתב הטעם בהא דנדה נאמנת לומר טבלתי, משום דבידה לטבול, אף דטעמא דבידו הוא משום דהוי כמו בעלים, דנאמנין בשלהן [רא"ש גיטין פ"ה סי' י"ג], והכא בנדה לא שייך טעמא דבעלים, דזה לא שייך אלא בממון, וכתב מהרי"ק דהטעם הכא, משום דבידה מגרע כח החזקה. וצריך להבין, במה נגרע כח החזקה ע"י בידה:

ז) ונראה לפי מ"ש הגרע"א בהשמטות לפ"ק דכתובות [דף י"ג ע"ב], וז"ל: דו"ל דהא דאין עד אחד נאמן נגד החזקה, היינו דוקא לומר שנשתנה, ובלאו עדותו לא היה אצלינו ספק, דמהיכא תיתי לומר שנשתנה, כגון להעיד שנתרם כרי זה או שמת בעלה, אבל במקום שנולד הספק, כגון במחצה כשרים ומחצה פסולים או באלמנת עיסה, דד"ת דמוקמינן אחזקה, בזה י"ל דעד אחד נאמן לפוסלה, דהחזקה הכא היא, דמספק אין אתה יכול לפוסלה, וכ"ה ברש"י [י"ג ד"ה אית לה], וא"כ זהו דוקא בספק, אבל בעד אחד המעיד לפוסלה, מיד שנולד הספק נאמן, דלגבי איסור, עד אחד נאמן כמו בעלמא ב' עדים, ולא שייך לומר אל תפסלנה מספק, דאין אנו פוסלים מספק, דהא יש לנו עדות עכ"ל. וכוונתו, דשני אופנים יש בחזקה: א) היכא שנולד ספק בפנינו, כגון זרק

לה בעלה גט ספק קרוב לו או לה, דמוקמינן לה בחזקתה, כמבואר פ' ד' אחין [ל' ע"ב]. (ב) היכא דאינו ידוע לנו כלל אם זרק לה בעלה גט, ולא מספקא לן כלל שמא נתגרשה. ובאופן זה מהניא חזקה בכל מקום, אפילו בספק טומאה ברשות היחיד, דדוקא אם נגע בספק שרץ ספק צפרדע ברה"י טמא, ולא מהניא חזקה לטהרו, אבל אם אין ידוע לנו כלל אם נגע, אין זה ספק, דריעותא דלא חזינן לא מחזקינן. דאל"כ, כל הנכנס לרה"י יטמא, שמא יש שם קבר התהום, וחזקה לא מהניא בספק טומאה ברה"י, אלא אמרינן דבכה"ג אין כאן ספק כלל. ומשו"ה אין עד אחד נאמן, כיון דבלא עדותו ליכא ספיקא כלל, אבל אם יש ספק לפנינו אלא דמוקמינן ליה אחזקתו, בזה עד אחד נאמן.

וזהו טעמו של מהרי"ק דבידו מגרע כח החזקה, דמה שהדבר בידו, זה מוליד ספק אצלינו. ואף דגם לאחר הספק הזה ראוי להעמידו בחזקתו, מ"מ עד אחד נאמן בכה"ג, כיון שנולד ספק אצלו. וזה ג"כ כונת תוס' דכיון דסופו ליגדל הוי כדבר שבידו, דזה ג"כ מגרע כח החזקה, דכיון דסופו ליגדל, נולד ספק אצלינו שמא כבר הגדיל. ואף דמוקמינן ליה בחזקת קטנות, דחזקה העשויה להשתנות, שפיר הויא חזקה, מ"מ נאמן העד היכא דיש ספק לפנינו: (ח) ובשב שמעתתא [ש"א פכ"ב] חקר בספק שהייה במיעוט בתרא לשיטת רש"י, אי הוי חזקת איסור כמו כל ספק בשחיטה, או דהכא הוי חזקת היתר, דהא קודם שנולד הספק כבר הותרה הבהמה. והביא רמב"ם מסוגיין, דבאמר עד אחד איתשיל מריה אקונם לא מהימן, משום דאיתחזק איסורא, אף דחכם עוקר הנדר מעיקרו, מ"מ מיקרי חזקת איסור, וה"נ בשחיטה, להיפוך, אף דפוסלת את השחיטה למפרע, מ"מ מיקרי חזקת היתר. ולפי מה שנתבאר אין זו ראייה, דבעד אחד אינו תלוי כלל אי הוי חזקה או לא, אלא אם בלא העד היה הדבר ספק או ודאי, דהרי בסופו ליגדל, עד אחד נאמן, אף דשפיר הויא חזקה גם היכא דעשוי להשתנות, וכן להיפוך, באומר ס"ת שכתבתי, גולין שלהן לא עיבדתי לשמן, דאינו נאמן, משום דס"ת בחזקת כשירה עומדת, אף דאומר שלא הוכשרה מעולם, מ"מ כיון דבלא הגדתו לא היה ספק אצלינו, אינו נאמן, וה"נ לענין שאלה, בשנים אומרים הותר הנדר ע"י חכם ושנים אומרים לא הותר, אפשר דמיקרי חזקת היתר, ומ"מ אין עד אחד נאמן לומר הותר הנדר, כיון דקודם הגדתו לא היה לנו ספק בזה.

וכבוד מו"ח הג"ר מאיר ז"ל אטלס, הביא רמב"ם ש"ה הרא"ש בפרק הזורק [גיטין פ"ח סי' ו'], דהא דמתגרשת בזרק לה גט קרוב לה, אף דזה אינו אלא מדרבנן, הוא משום דאפקעינהו רבנן לקידושין, ומ"מ בספק קרוב לו או לה הויא חזקת אשת איש, אף שהקידושין נפקעין למפרע, עכ"ד.

ובאמת הדבר קשה, דהרי התם הטעם הוא משום דכל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש, והיינו דהוי קידושין על תנאי, ובמקום שהפקיעו הקידושין, הוא משום דבכה"ג לא נתקיים התנאי ע"מ שלא ימחו חכמים, וא"כ בספק קרוב לו, הספק הוא אם נתקיים התנאי או לא, וכה"ג במכר על תנאי ואינו ידוע אם נתקיים התנאי, ראוי להעמיד הקרקע בחזקת מרא קמא. אלא דבחו"מ סי' רמ"א [ס"י] איתא, דבמתנה ע"מ שלא יעשה, על הנותן להביא ראייה שנתבטל התנאי, וה"נ התנאי היה ע"מ שלא ימחו חכמים, כמ"ש הגרע"א בריש כתובות [ג' ע"א].

ומ"ש בתוס' ר"פ השולח [גיטין ל"ג ע"א ד"ה ואפקעינהו] לענין נדר, דמוקמינן ליה בחזקתו שלא ישאל עליו, אפשר דהוא דוקא היכא דאין ספק לפנינו, וריעותא דלא חזינן לא מחזקינן, אבל ביש ספק לפנינו אם נשאל על הנדר או לא, אפשר דלא הוי חזקת איסור. ומ"מ אינו מוכרח, לפי מ"ש הרא"ש בנדרים [פ"ו סי' ג'] מירושלמי, דעיקר העיקור מכאן ולהבא ומשו"ה מיקרי דבר שיש לו מתירין, עיין שם:

תוספות מסכת כתובות דף עה עמוד ב

ספק טמא - הקשה רבינו תם מ"ט דרבנן דאמרי טמא אמאי לא אזלינן בתר חזקה דהא אמרינן בפ"ק דחולין (דף י:): מנא הא מילתא דאמור רבנן אוקי מילתא בתר חזקה ומייתי לה מקרא אומר ר"ת דהכא מיירי כשנזקק לטומאה שהיה בו נגע אחד שחין או מכוה קודם והיה מוחלט ממנו וקודם שנטהר נולד בו ספק ואחר שנטהר מן הראשון לא נשאר בו אלא ספק זה וכן משמע בשלהי נזיר (דף סה: ושם) דבנזקק לטומאה איירי והשתא מייתי שפיר דאזיל ר' יהושע בתר חזקה דגופא דהעמידנו בחזקת שלא היה בו נגע אף על גב דאיכא חזקה דהעמידנו בחזקת טומאה כנגדה וה"נ הוה אמרי' לעיל אי לאו חזקה דממונא וא"ת והיכי יליף מהתם דשאני התם דכתיב קרא כדיליף בסוף נזיר מלטהרו או לטמאו דפתח בו הכתוב לטהרה תחילה וי"ל דמהתם גמרינן והא דלא אזיל רבי יהושע בתר חזקה דגופא בראוה מדברת ומעוברת בפרק קמא (לעיל יג.) משום דמעלה עשו ביוחסין.

פרי חדש יורה דעה סימן קי ס"ק טו

[טו] בשר הנמצא בו'. דוקא כאן כיון דהאיסור נודע ליכא למיחש שמא יקח מן הקבוע, אבל היכא דידוע שיש טרפה אחת בחנות ולא נודע באיזה חנות כיון שאין האיסור נודע איכא למיחש שמא יקח מן הקבוע לשיטת הרא"ש [חולין פ"ז סימן כ] דלקמן בסעיף ו' וע"ש. ודע דהא דקיימא לן דבשר הנמצא מותר מיירי אפילו בנמצא קרוב לנבלה דהא קיימא לן דרוב וקרוב הלך אחר

הרוב כדאיתא בפרק לא יחפור [בבא בתרא כג, ב]. וכבר ביארתי בארוכה כל זה לעיל בסימן ס"ג [ס"ק ג] ובפריי פרי חדש או"ח בסימן תצ"ז סעיף י"ד [ס"ק יד] ע"ש בסייעתא דשמיא:

שו"ת בית הלוי חלק ב סימן כב

[ח] אמנם אחר העיון מצינו דעיקר סברתינו דכל חזקה שאין לה מקום אם לא ע"י התחדשות מעשה לא חשיבא חזקה דהוא מחלוקת בין רבותינו הראשונים, דברי ש"ס' גיטין (דף ב') איתא דהא דשליח נאמן לומר בפני נכתב ובפני נחתם משום דעד אחד נאמן באיסורין ופריך אימור דאמרינן עד אחד נאמן באיסורין כגון חלב ספק ספק שומן דלא איתחזק איסורא אבל הכא איתחזק איסורא דאשת איש, וכתבו התוספ' בד"ה ע"א דהא דקיי"ל דהיכא דלא איתחזק איסורא עד אחד נאמן ידעין ליה מנדה דכתיב בה וספרה לה לעצמה דהיא נאמנת, וא"ת א"כ אפילו איתחזק איסורא נמי וי"ל דאינה בחזקת שתהא רואה כל שעה וכשעברו שבעה טהורה ממילא וגם בידה לטבול, וכן כתבו התוס' ביבמות (דף פ"ח), וביאור דבריהם עיי' שם במהרש"א בגיטין דכוונתם דהרי מזמן שראו אותה שופעת דם נדה הרי מאותה ראי' בודאי עברו ז' ימים ובשביל אותה הראי' הרי יכולה היא להטהר כעת וליכא למיחש רק שמא ראתה עוד דם למחר וסתרה מניינה והרי על ראי' חדשה אין לה שום חזקה דכי משום שראתה היום יש לה חזקה שתראה גם למחר, והא דנאמנת על הטבילה והרי על חשש זה שמא לא טבלה הרי יש לה חזקת טומאה גם מראי' ראשונה לחודה רק דעל זה נאמנת משום דבידה לטבול, הרי מבואר מדברי התוס' להדיא כסברתינו דאע"ג דעד עתה היתה ודאי טמאה והי' לנו לומר העמידה על חזקת דין טומאתה הראשונה מ"מ לא חשיבא חזקה כיון דאחר שבעה ימים מראי' הראשונה אי אפשר להעמידה על דין טומאתה אם לא בהתחדשות ראי' חדשה מש"ה לא חשיבא חזקת טומאה כלל דהרי אין לה חזקה שתראה כל שעה, והרי גבי נדה בע"כ אין לנו לומר הטעם משום דעל ראי' חדשה יש לה חזקת הגוף שלא נתחדש בה ראי' חדשה וחשיבא כחזקה נגד חזקת טומאתה הראשונה דזה אינו דהרי עלולה היא לראות דם ובודאי דאשה שראו אותה שופעת דם ביום ג' לראייתה לערב סמוך לבין השמשות ואח"כ אומרת דרגע קודם בין השמשות פסקה מלראות וסופרת יום רביעי להתחלת מנינה הרי ודאי דעל פי הסברא לא שייך לומר כלל דיש לה חזקת הגוף שלא ראתה כיון דברגע זו אדרבה הוחזקה במעין פתוח וכן מורין לשונם של התוס' שכתבו דאינה בחזקת שתהא רואה כל שעה הרי דכתבו רק דאין לה חזקה לראות ולא כתבו דיש לה חזקת הגוף על ראי' חדשה, ועוד דאם נאמר דזה חשיבא חזקה הרי היא חזקת הגוף והרי מבואר בכתובות (דף ע"ה) דחזקת הגוף אלים יותר ואזלינן בתרה גם במקום שחזקת הדין מנגדה וא"כ גם כאן יהי' חזקת הגוף אלים מחזקת טומאה הראשונה וא"כ האיך יכולין ללמוד מנדה דע"א נאמן באיסורין היכא דליכא שום חזקה כלל לא לאיסור ולא להיתר, א"ו דזה לא חשיבא חזקה כלל, והטעם הוא כמש"כ דהרי אדרבה ראו אותה שופעת דם ולא ראו אותה פוסקת ואפ"ה כתבו התוס' דמה דהיתה טמאה עד כאן לא חשיבא משום דאחר שבעה הא אי אפשר להעמידה על חזקתה אם לא בהתחדשות יציאת דם חדש שלא הוחזקה בראי' זו מש"ה לא מקרי חזקה מצד עצמה אף על גב דליכא חזקה המנגדה, וזהו ראי' ברורה לסברתינו דגם לענין חזקת אינו זבוחה כל שאין הספק בעצם מעשה השחיטה ובודאי נשחטה בכל פרטי הלכות שחיטה רק הספק הוא אם נתחדש בה נקב הפוסל השחיטה דלא חשיבא חזקה דהרי אינה בחזקה שינקב הושט שלה וכמו דבנדה אמרי' דאינה בחזקת שתראה עוד כיון דאין לבהמה חזקה שיונקב הושט שלה ורק היכא דיש להסתפק דלמא נולדה בושט נקוב אז הוא דשייך חזקת אינו זבוחה אבל כל שנולדה ודאי בלא נקב כגון אחר י"ב חדש ליכא חזקה, וזהו ברור ומוכרח בדעת התוס', א"כ הרי מצינו ג"כ חולקים על הך סברא דבחיזושי הרמב"ן לגיטין שם וכן בחיזושי הריטב"א שם הביאו דברי התוס' דהא דע"א נאמן באיסורין ילפינן לה מנדה והקשו על זה דלילף מני' גם באיתחזק איסורא דבנדה הרי איתחזק איסורא ואפ"ה נאמנת ולא חיישינן שסתרה מנינה עכ"ל ובשביל קושי' זו דחו פי' התוס' וכתבו פי' אחר יעו"ש בדבריהם. הרי דס"ל דגם לענין ספק שמא ראתה ראי' חדשה וסתרה מנינה שייך לומר העמידה על חזקת דין טומאתה אף על גב דצריך לזה ראי' חדשה אפ"ה ס"ל דכיון דליכא חזקת הגוף המנגד לראי' זו כיון דעלולה לראות ממילא יש לה חזקת טומאה וזהו להדי' דלא כמש"כ, דלדידהו בספק נקובת הושט אף על גב דכבר עברו י"ב חודש משנולדה מ"מ הרי חזקת הגוף ליכא דהרי לא נתבררה בשעתה ולא חשיבא חזקה, שוב שייך לומר העמידה על חזקת איסור שאינו זבוחה דידיה:

רש"י מסכת כתובות דף כו עמוד ב

ואנן מסקינן ליה - ואי קשיא תרי ותרי נינהו אוקי תרי לבהדי תרי ואוקמינן אחזקיה קמייתא דאסקיניה ע"פ עד הראשון שהוא נאמן דהא אכתי אין עוררין דקול לאו עוררין הוא.

תוספות מסכת כתובות דף כו עמוד ב

אנן אחתינן ליה אנן מסקינן ליה - פי' בקונטרס אף על גב דתרי ותרי נינהו אוקי תרי להדי תרי ואוקי גברא אחזקתיה וקשה לר"י דבפרק האומר בקדושין (דף סו. ושם) קאמר גבי ינאי היכי דמי אילימא דתרי אמרי אשתבאי ותרי אמרי לא אשתבאי מאי חזית דסמכת אהני פירוש אהני דאמרו לא אשתבאי סמוך אהני ואמאי קאמר ויבוקש הדבר ולא נמצא והתם פי' בקונטרס דלא אמרי' אוקי תרי בהדי תרי ואוקי גברא אחזקיה דהא לא באו להעיד על אמו אלא על ינאי ולו לא היה חזקת כשרות ואין נראה לר"י דחזקת האם מהניא גם לינאי כדמשמע הכא ואמרינן נמי לעיל בפ"ק (דף יג. ושם) לדברי המכשיר בה מכשיר בבתה ואפילו מאן דפסל בבתה היינו משום דמעלה עשו גבי זנות וגם אין לומר כמו שתירץ ר"ת דליכא למימר התם אוקמינן אחזקה לפי שכל הנשים היו בחזקת שביות דא"כ היכי מייתי מינה ראייה על אשתו שזינתה בעד אחד דשאני התם דכל הנשים בחזקת שביות אבל אשתו זינתה היא בחזקת היתר ונראה לר"י דתרי ותרי ספיקא דרבנן הוא ומדרבנן החמירו דלא מוקמינן לה אחזקה והכא בתרומה דרבנן הקילו ובפרק בכל מערבין (עירובין דף לה.) גבי תרומה ונטמאה כו' ספק הרי זה חמר גמל דברי ר"מ ומוקי לה רבה ורב יוסף בשתי כתי עדים הא דלא מוקמינן לה אחזקה דלא נטמאת אף על גב דתרומה בזמן הזה דרבנן היינו משום דערובי תחומין דאורייתא לר"מ אי נמי שאני התם דאיכא ריעותא דהרי נטמאת לפניך ולא אמרינן השתא הוא דאיטמי אף על גב דגבי מקוה אמרינן השתא הוא דחסר ואתאי (נדה דף ב:) הכא דאיכא שתי כתי עדים לא אמרינן השתא הוא דאיטמי ובשנים אומרים מת ושנים אומרים לא מת דאמרינן לעיל (דף כב:) לא תצא ולא מוקמינן לה אחזקה אשת איש היינו משום דחזקה דאשה דייקא ומנסבא מרעה לה לחזקה אשת איש אף על גב דבשנים אומרים מת אמרינן בהאשה רבה (יבמות פז:) דמותרת לחזור לו וכיון דליכא חומרא בסוף לא דייקא מ"מ הכא כיון דמכחישינן זה את זה איכא חומרא ובשנים אומרים נתגרשה ושנים אומרים לא נתגרשה דאמרינן נמי לא תצא אף על גב דלא דייקא וליכא נמי חזקה דאין האשה מעיזה פניה דשלא בפני בעלה מעיזה וכ"ש היכא דמסייעין לה עדים ויש לומר דמכל מקום דייקא לפי שיראה שיוזמו עדיה או יפסלו אותם בגזלנותא ובהאשה רבה (שם צג: ושם) גבי בעו מיניה מרב ששת עד אחד ביבמה מהו כו' אמר להו תניתיה אמרו לה מת בנך ואחר כך מת בעליך ונתייבמה ואח"כ אמרו לה חילוף הדברים תצא והולד ראשון והאחרון ממזר היכי דמי אילימא תרי ותרי מאי חזית דסמכת אהני דאסרי ליבם סמוך אהני דשרו לה וקשה דמאי פריך והא אית לן לאוקמי אחזקה דאסורה ליבם שמת בעלה תחלה כדאמרינן בפרק ארבעה אחין (שם דף לא. ושם) גבי נפל הבית עליו ועל בת אחיו כו' ועוד כיון דתרי ותרי ספיקא דרבנן הוא יש לאוסרה כדאמרינן גבי ינאי והתם לא דייקא כדאמרינן התם זימנין דרחמא ליה ליבם וי"ל דמ"מ מהני דיוקא דידה לענין דמרעה ליה לחזקת איסור ליבם והא דפריך נמי התם כו' ועוד ממזר ספק ממזר הוא אף על גב דבחזקת איסור ליבם היא מ"מ לא הוי ממזר ודאי דמהני דיוקא דידה כדפרשינן ועוד כיון דתרי ותרי ספיקא דרבנן אין לנו להעמידה על חזקתה ולהתירו בממזרת ורבנן יצחק בר ברוך פי' דלא אמרינן בכל הני אוקמא אחזקה לפי שהשנים שמוציאים אותן מחזקתו של היתר הם מעידים תחלה ומיד כשהעידו יצא מחזקתו ע"י עדותו ותו לא אמרינן אוקמא אחזקה ולהכי פריך לעיל מאי שנא רישא ומאי סיפא דשנים שאומרים נתקדשה העידו תחלה ובשנים אומרים נתגרשה אף על פי שהם העידו תחלה מ"מ היתה בחזקת אשת איש וכן ההיא דהאשה רבה ודינאי שנים המוציאים אותן מחזקתו באו תחלה ואין נראה לרבינו יצחק דהא הכא בשמעתין מוקמינן ליה אחזקה אף על גב דכבר פסלוהו השנים והוציאוהו מחזקתו ואין סברא שיועיל מה שעד אחד המכשיר העיד קודם ועוד דרב אשי משמע דבעי למימר דאפילו אתו שניהם לבסוף דמסקינן ליה.

יד רמ"ה מסכת בבא בתרא דף לב עמוד א

(מו) ושמעינן נמי דהיכא דמוחזק לן באבוא דהאי דכהן הוא, ונפיק עליה דידיה קלא דבן גרושה או בן חלוצה הוא, ואתא עד אחד ואמר דכהן הוא ואסיקניה, ואתו תרי ואמרי דבן גרושה או בן חלוצה הוא ואחיתניה, והדר אתא עד אחד ואמר דכהן מעליא הוא, מסקינן ליה כרשב"ג. וכל שכן היכא דאתו בי תרי מעיקרא דבן גרושה או בן חלוצה הוא ואחיתניה, והדר אתו בי תרי דכהן הוא, דמסקינן ליה. ודוקא היכא דאית ליה חזקה דכשרות מחמת אבהתיה ולא הוויא ליה לדיליה חזקה דפסלות מעיקרא, כגון דלבתר דאתיליד הוא דנפק עליה קלא. דכי האי גוונא כיון דתרי ותרי נינהו מוקמינן ליה בחזקת אבהתיה, אבל היכא דנפק מעיקרא קלא אימייה דגרושה או חלוצה היא לא מוקמינן ליה בחזקת אבהתיה, אלא אוקי תרי לבהדי תרי והוה ליה גברא ספק פסול. כדאמרינן בקידושין במעשה דינאי המלך היכי דמי אילימא דבי תרי אמרי אשתבאי ובי תרי אמרי לא אשתבאי, תרי ותרי נינהו והוה ליה ינאי ספק פסול. והיכא דמוחזק לן באבוא דכהן הוא ונפק עליה דידיה קלא מעיקרא דבן גרושה או בן חלוצה הוא, אף על גב דליכא סהדי כלל לא מוקמינן ליה בחזקת אבהתיה. דכיון דאפשר דהוי אבוא כשר ואיהו פסול, אהני קלא לאורועי ע"י חזקה דאבוא. והיינו דאוקימנא למתני' כגון דמוחזק לן באבוא דהאי דכהן הוא, ונפק עליה דידיה קלא דבן גרושה או בן חלוצה הוא, ואתא עד אחד ואמר דכהן הוא ואסיקניה. טעמא דאתא עד אחד, הא לאו הכי לא מסקינן ליה דאהני קלא לאורועי חזקה דאבוא. אלא מיהו מסתברא דהני מילי היכא דנפק עליה קלא מקמי דליתחזק בכהני, אבל היכא דנפק עליה קלא לבתר דאתחזק לא מהני קלא לאורועי חזקה דנפשיה. ואפילו אתו תרי ותרי ואסהידו ביה הני לאחותיה והני לאסוקיה, לא מחתינן ליה דאוקי תרי

לבהדי תרי ואוקי גברא בחזקתיה כדמעיקרא. ומעשה דינאי המלך שאני דנפק קלא אמיה מעיקרא, אי נמי כגון דנפק עליה דידיה קלא מקמיה דליתחזק.

חדושי הריטב"א מסכת בבא בתרא דף לב עמוד א

ורשב"ג סבר אנן אחתינן ליה ואנן מסקינן ליה ולזילותא דבי דינא לא חיישינן. וא"ת ואכתי היכי מסקינן ליה דהא תרי ותרי נינהו, תירץ רש"י ז"ל דאוקי תרי להדי תרי ואוקי גברא אחזקתיה דסליק אפומא דעד קמא, ואינו נכון שאותה חזקה נתבטלה כשהוכחש אותו העד, ועוד דא"כ היכי פריך רב אשי אפילו בתרי נמי הא איצטריך למיתני שבאו בפיזור, וליכא למימר דפריך דליתני בחמשה עדים עד אחד מעיקרא והדר תרי ותרי, שאין זה טעם לרבות בעדים, לכך פירש ר"י ז"ל אוקי תרי לבהדי תרי ואוקי גברא בחזקת אבהתיה, ובכי הא דין הוא דמהני ליה חזקת האב כי חזקה הוא דלא הוה עבר ונסיב בן גרושה ובן חלוצה, משא"כ בעובדא דינאי מלכא כדפרישית בדוכתיה במס' קידושין (ס"ו א'), ומיהו אומר ר"י ז"ל דהכא לתרומה דרבנן אסקוה בלחוד, דהא קיי"ל ביבמות (ל"א א') דאע"ג דמדאורייתא אוקי תרי לבהדי תרי ואוקי גברא אחזקתיה או איתתא בחזקתה, מדרבנן מיהא הוי ספק לחומרא, אלא דלא עבדי ספיקא אלא לאיסורי דאורייתא אבל לא לאיסורי דרבנן, ומורי נר"ו אומר שלא החמירו שם לעשותו ספיקא דרבנן אלא בדבר שבערוה בלבד, והכא אפילו לתרומה ולעבודה מסקינן ליה.